

Wyrok z dnia 24 lipca 2009 r.

I UK 55/09

Zdarzenie następujące po zakończeniu czynności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą, w drodze z miejsca jej wykonywania do domu, nie jest wypadkiem przy prowadzeniu działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 lipca 2009 r. sprawy z odwołania Ewy S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. z udziałem z udziałem zainteresowanych: Małgorzaty S., Marcina S., Pawła S. o jednorazowe odszkodowanie, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 26 września 2008 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2008 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. z dnia 10 grudnia 2007 r. i przyznał Ewie S., Małgorzacie S., Marcinowi S. oraz Pawłowi S. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci Tomasa S. na skutek wypadku przy pracy z dnia 14 maja 2007 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że Tomasz S. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą ZHU O. z siedzibą w R., zajmując się między innymi produkcją i montażem bram segmentowych oraz automatyką. W dniu 14 maja 2007 r. Tomasz S. i Marcin Z. pojechali do W., aby skontrolować stan przeprowadzanych tam robót.

Na placu budowy przebywali w godzinach od 9⁰⁰ do 18⁰⁰. Następnie udali się samochodem w drogę powrotną do miejsca zamieszkania do R. Około godziny 22⁰⁰ doszło do wypadku komunikacyjnego w miejscowości R.K. Kierowca samochodu marki Volkswagen Passat, jadący od strony O.Ś. doprowadził do zderzenia czołowego obydwu pojazdów. Poszkodowani w wypadku zostali przewiezieni do szpitala w O.Ś., gdzie Tomasz S. w wyniku doznanych obrażeń zmarł. Decyzją z dnia 10 grudnia 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K. odmówił Ewie S. prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, którego skutkiem był zgon ubezpieczonego. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że zdarzenie z dnia 14 maja 2007 r. nie nastąpiło podczas wykonywania przez Tomasza S. zwykłych czynności związanych z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej, zostało natomiast uznane za wypadek w czasie drogi do domu.

Sąd Rejonowy powołując się między innymi na art. 3 ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 ze zm.), uznał wypadek, jakiemu uległ Tomasz S., za wypadek przy prowadzeniu działalności gospodarczej, albowiem do zdarzenia doszło przy wykonywaniu przez Tomasza S. czynności, które były zwykłymi czynnościami związanymi z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, tj. produkcją i montażem bram segmentowych i automatyki. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że prowadzenie działalności gospodarczej przez Tomasza S. miało się odbywać na terenie całego kraju, w związku z czym wszelkie dojazdy w poszczególne miejsca wykonywania prac, jak i powroty z tych miejsc, są ściśle związane z wykonywaniem obowiązków wynikających z prowadzenia tej działalności.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył apelacją organ rentowy. Wyrokiem z dnia 26 września 2008 r. Sąd Okręgowy-Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego i oddalił odwołanie. Sąd drugiej instancji podzielił pogląd prezentowany przez organ rentowy w apelacji, że brak jest związku wypadku komunikacyjnego z dnia 14 maja 2007 r. z prowadzoną przez Tomasza S. pozarolniczą działalnością gospodarczą. Tomasz S. zajmował się bowiem w ramach wykonywanej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej produkcją i montażem bram segmentowych oraz automatyką. Czynności te podejmował również w dniu 14 maja 2007 r., przebywając na budowie w W. Sąd drugiej instancji podkreślił, że swoje obowiązki zawodowe Tomasz S. zakończył tego dnia o godzinie 18⁰⁰. Wówczas opuścił on plac budowy i udał

się wraz ze swoim pracownikiem Marcinem Z. w drogę powrotną do miejsca zamieszkania do R. W trakcie tej podróży doszło do wypadku komunikacyjnego, powodującego śmierć Tomasza S.

Według Sądu drugiej instancji brak jest podstaw do przyjęcia, że wypadek ten nastąpił podczas wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem przez Tomasza S. pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 3 ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych). Za taką czynność nie może zostać uznany powrót Tomasza S. do miejsca zamieszkania. Nie jest przy tym zasadny argument, że Tomasz S. mógł świadczyć swoje usługi na terenie całego kraju, decydujące jest tu bowiem charakter czynności podejmowanej w momencie, w którym doszło do zdarzenia.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że celem ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych było kompleksowe i mające porządkowy charakter uregulowanie zagadnień objętych jej zakresem. Ustawa określa wyczerpująco i precyzyjnie warunki przyznawania świadczeń w razie zaistnienia wypadku przy pracy lub powstania choroby zawodowej. Przy interpretacji pojęć zawartych w ustawie, w tym znaczenia „zwykłe czynności związane z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej”, należy zachować cele ustawy.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w całości zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się Ewa S. i wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie skarżącej prawa do odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, jakiemu uległ Tomasz S., o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie, w razie nieuwzględnienia powyższych wniosków, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W ramach podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego skarżąca zarzuciła błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 3 ust. 3 pkt 8 w związku z art. 3 ust 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, polegające na przyjęciu, że dojazd do miejsca wykonywania prac przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą nie stanowi zwykłych czynności związanych z prowadzeniem takiej działalności. W ramach podstawy dotyczącej naruszenia przepisów po-

stępowania skarżąca zarzuciła naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., przez ogólnikowe i niesprecyzowane uzasadnienie wyroku. Zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji nie wyjaśnił podstawy prawnej wyroku. Skoro spór w rozpatrywanej sprawie sprowadzał się do wykładni art. 3 ust. 3 pkt 8 ustawy wypadkowej, to wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku powinno polegać na rozstrzygnięciu wątpliwości dotyczących wykładni tego przepisu, szczególnie, że Sąd odstąpił od wykładni przyjętej przez Sąd Rejonowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Wbrew temu zarzutowi uzasadnienie zaskarżonego wyroku przedstawia podstawę faktyczną i podstawę prawną rozstrzygnięcia sprawy, w tym założenia interpretacyjne zastosowanych przepisów prawa materialnego. Z uzasadnienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. wynika zresztą, że skarżącej nie tyle chodzi o brak wymaganego elementu uzasadnienia wyroku co o to, że jej zdaniem jest to uzasadnienie błędne i niewystarczające. Ponadto z zarzutu tego nie wynika, ażeby podane w skardze uchybienie mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy i w związku z tym, ażeby odpowiadało wymaganiom podstawy skargi kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.

Podstawa naruszenia przepisu prawa materialnego została oparta na zarzucie naruszenia art. 3 ust. 3 pkt 8 w związku z art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Przy ocenie tego zarzutu, Sąd Najwyższy jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), w ramach której szczególnie istotne jest ustalenie, że Tomasz S. w dniu 14 maja 2007 r. zakończył czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej o godzinie 18⁰⁰ i że dopiero w drodze powrotnej do domu doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego Tomasz S. zmarł. Nie budzi wątpliwości interpretacja zaskarżonego wyroku co do przepisu art. 3 ust. 3 pkt 8 ustawy wypadkowej, że zdarzenie następujące po zakończeniu czynności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą w drodze z miejsca wykonywania działalności gospodarczej do domu nie jest wypadkiem przy prowadzeniu tej działalności. Odbywanie drogi do domu po zakończeniu czynności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej nie jest wykonywaniem zwykłych czynności związanych z prowadzeniem tej działalności, a tylko zdarzenie zaist-

niałe w tych ostatnio wymienionych okolicznościach mogłoby być zakwalifikowane jako wypadek przy prowadzeniu działalności gospodarczej w rozumieniu wskazanego przepisu. Nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło w drodze do domu po zakończeniu czynności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, może odnosić się do sytuacji uregulowanej w art. 57b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). „Wypadek w drodze do pracy lub z pracy” stanowi szczególną sytuację, która wywołuje określone konsekwencje prawne w zakresie renty z tytułu niezdolności do pracy określone w powyższej ustawie o emeryturach i rentach. Ta szczególna regulacja nie odnosi się do zakresu „wypadku przy pracy”, zdefiniowanego w art. 3 autonomicznej w tym przedmiocie ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Sąd Najwyższy uznał, że skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw i w konsekwencji orzekł zgodnie z art. 398¹⁴ k.p.c.

=====